

«Déus ha volgut *ordenar* que les creatures sien moltes e diverses» (Llull, *Blanq.*, *NCL* i, 187.26); «obra *ordenada* per N. N.» (S. xv, *DAG.*); «*Ordenar* o arretglar: Deputare. Statuere. Instruere. Parare» (1472, JEsteve); 'designar (algú) a una tasca o càrrec': Pere Cerimoniós, *Cròn.*, cap. 177; 1480 «Aquest dia foren *ordenats* per portar lo pali lo següents ---» (*Man. Ardits* III, 15); en el següent passatge de Desclot sembla tenir gairebé el sentit de 'manar, donar ordre, disposar': «E quant [lo Rey] hach açò dit, En Ramont de Muntcada li dix que ben coneixia per quin enteniment o dehia e que no li desplaïa res que ell *ordenàs*» (*Cròn.*, cap. 167, *NCL* v, 138.22), sentit que ja és prou freqüent en el S. xv: en doc. de 1408 (*AlcM*); 1486 «Man e *ordon* [que] ---» (*DAG.*), per a aquesta variant *ordon-*, veg. infra; més exemples del S. xv en *AlcM*; Lacav. 1696: «*Ordenar* o manar alguna cosa»; ¹¹ com a 'conferir un orde sagrat' (Lacav.); refl. 'pendre les ordres sagrades': «e lo primer die que s'*ordonà* pres una fembra qui'l servia» (*EximplisM* II, 264); aquesta variant *ordonar* es troba ben sovint en els textos antics al costat d'altres variants com *aordenar*, *adordonar*, i *ordinar*,¹² prolongació mig-sàvia del ll. *ordinare* id. *Ordenable* 'que es pot ordenar' (*DFA.*); fou usat per Llull en una de les seves fórmules d'invocació a Déu on val '(tot) ordenat': «*Ordenable* Senyor sobre tots ordenaments» (*Contempl.*, 135, 10); *ordo-* (ib., 154, 28; 176, 19). *Ordenació* (o *ordinació*): en el llenguatge antic tots dos s'usen en els sentits de 'acció i efecte d'ordenar (posar en ordre), de disposar', 'ordenança, disposició oficial', 'disposició, manament', essent més usual *ordinació* (forma més acostada al llatí *ordinatio*, -onis): «—*Ordenació*, fill, dix lo hermità, vol Déus que sia en totes coses, a significança que Déus ha en si mateix *ordonament*, e fora si mateix» (Llull, *Merav.* IV, 60.8); «segons porets veure en la *ordinació* del llibre» (*Curial*, *AlcM*); 1279 «*Ordenació* del dinar dels maestres (=mestres d'ofici)» (RLR IV, 360); «los jutges del camp digueren que no romprien per res les *ordinacions* del camp» (*Tirant*, *DAG.*); 1472, JEsteve «*Ordenació*: Institutio» i «té a *ordinació* sua cent hòmens» (citada per *DAG.*), on significa «té a la seva disposició, al seu manament», acció ja evident en Pere Cerimoniós: «per *ordinació* e manament de son pare» (*Cròn.*, cap. 59), i en doc. de 1408: «per *ordenació* dels honorables consellers» (*AlcM*); és ben freqüent també la variant *ordo-* en els textos antics. *DFA.* estableix *ordenació* com a 'acció d'ordenar' («l'*ordenació* de les figures en una pintura») i *ordinacions* com a 'conjunt de regles, disposicions' ('ordenances').

Ordenada. *Ordenadament* [1399; *ordo-*, Llull: «per açò [Déus] *ordonadament* creà tot quan és» (*Merav.* IV, 61.9, i 61.11, 15, 17, 26); *aordo-*, 1343]. *Ordenador* [adj. 'que ordena', en Llull; *ordo-*, Llull, *Contempl.*, 10.2; m. en Muntaner: «--- que jo fiu guarnir totes quantes fembres hi havia --- e *ordoné*-les als murs; e en cascuna part del mur jo *ordoné* un mercader, d'aquells mercaders catalans qui hi havia, que fossen *ordonadors* d'elles» (*Cròn.*, cap. 227, ed. Barc.,

VI, 71.9)]. *Ordenament* 'ordenació' [Llull, *Contempl.*, 166, 4; *ordo-*, ib., 166, 16; *Merav.*, cap. 82, vegeu l'exemple s. v. *ordenació*, supra; Desclot: «E puy lo rey d'Aragó, fet aquest *ordonament* (= 'arranjament'), partís de Sant Seloni» (*Cròn.*, cap. 167, ed. Barc., v, 129.5); doc. de 1275: «*Ordenament* ('ordenança') de les coses menjadores, e de auells, e de pol[is], e d'ous» (RLR IV, 358); *aordo-*, 1309 (RLR VIII, 59); *ordinament*, en Llull, i en doc. de 1340 (*BABL* XI, 371)]. *Ordenança* ['ordenació': «segons la *ordenança* e la manera noueyla de disputació» (Llull, *Gentil*); 'ordenació per al bon govern d'una ciutat, d'una comunitat': en doc. de 1377; *ordo-*, en doc. del S. xv: «*Ordonances* reals de Girona fetes per D. Johan I» (*DAG.*); *orde-*, «a aquest li donan cinch sous / com és regla d'*ordenansa*» (MilàF, *Romlo.*, 91.6, del S. XVIII, recollit a Tortadès); 'disposició', en *Curial*: «us suplich que puy lo tenits a vostra *ordenança*, lo vullats ben tractar» (*AlcM*); 'soldat que està a les ordres d'un oficial' (Belv. 1805); 'empleat subaltern de certes oficines' (*DFA.*)]. *Ordenancista*. *Ordenand*. *Ordenat* [adj. 'fet o disposat amb ordre' (Llull); m. 'que ha rebut ordres sagrades' (*Spill*, 3744); 'que obra ordenadament' (JPla)].

²⁵ *Desordre* o *desorde* 'absència d'ordre', 'confusió', 'pertorbació moral o social' [*desorde*: «la morisma se n'anava --- ab gran *desorde*» (*Tirant*, *DAG.*); «O, Senyora! Quan sereu demanada per guarir --- aquells qui per multitud de peccats e *desórdens* continuats tiren los altres» (Villena, *Vita Chr.*, cap. 45, I, p. 195); «les flos virtuoses / de totes les dones, / les males increpa, / loant a les bones / y ab orde-ls *desórdens* / de totes corona» (a. 1531);¹³ *desordre*, en doc. de 1481 (*BSAL* VII, 416), i després en els autors de la Renaixença]. *Desordenar*, variant ant. *desordonar* ['posar en desordre': «L'abadessa respòs dient que en una obra matexa pot hom ordenar o *desordenar* sa entenció» (Llull, *Blanq.*, *NCL* i, 174.10); *desordo-*, en *Merav.* (*AlcM*); ant. 'llevar l'orde sagrat a un clergue': «Papa Johan IX, lo qual reprens lo fet del dit Papa Steue e *desordenà* tots aquells que ell haia ordenats» (*EximplisM* II, 148)]. *Desordenat*, -da, 'mancat d'ordre (sentit material o moral)' [exs. de Llull, BMerge, de *Tirant*, i de FAlegre, en *AlcM*; un altre ex. de *Tirant* en *DAG.*]. *Desordenació*, ant. 'acte i efecte de desordenar', 'confusió' [*desordo-* en Llull, *Contempl.*, 135,15; *desordi-* en Eiximenis, *L'Àngels* (*DAG.*); *desorda-* en doc. de 1393 (*AlcM*)]. *Desordenadament* [«E dich-vos que si hanch feyt se poch menar *desordenadament* per null hom, aquest sí és estat per mi» (Desclot, *Cròn.*, *NCL* v, 135.7); *EximplisM* II, 191; *desordo-* en Llull, *Merav.* (*AlcM*); Eiximenis, *Terç*, *NCL* VI, 141.13]. *Desordenament*, ant. [Llull, *Contempl.*, 135,15; *desordo-*, ib., 112,3]. *Desordenança*, ant. [*desordo-* en Llull (*AlcM*)].

⁵⁵ CULTISMES: *Ordinal*, adj. [«--- [numerals] *ordinals* ---» (1575, OPou, *TbPu.*, p. 91, 102); Lab. 1839]. *Ordinari*, -ària [adj. 'segons l'ordre establert o acostumat': «Los cònsols de la mar han tot poder *ordinari* en tots los contractes» (*Consolat*, cap. 31, ed. Moliné,